

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 6 від 13 травня 2022 р.

Голова Приймальної комісії

Олександр САМОЙЛЕНКО

ПРОГРАМА

індивідуальної усної співбесіди з української мови

Освітній рівень: бакалавр

РОЗГЛЯНУТО та ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні Вченої ради

Навчально-наукового інституту філології,
перекладу та журналістики

Протокол № 7 від 11 травня 2022 р.

Голова Вченої ради

Наталія КЛИПА

Ніжин 2022

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Основні вимоги до знань і вмінь	3
Критерії оцінювання знань і вмінь	4
Зміст навчального матеріалу	5
Список рекомендованої літератури	7

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма індивідуальної усної співбесіди з української мови призначена для осіб, які вступають до Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя на перший та/або другий курс навчання за результатами індивідуальних усних співбесід відповідно до пунктів 2–4 розділу VIII Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 27 квітня 2022 року № 392 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 02 травня 2022 року № 400).

Мета індивідуальної усної співбесіди з української мови – виявити рівень навчальних досягнень та ступінь підготовленості вступників з української мови для їх участі в загальному конкурсі й подальшого навчання в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, а також оцінити знання мовних явищ і норм, правил орфографії та пунктуації, рівень сформованості загальних прийомів розумових дій (уміння аналізувати, узагальнювати, робити висновки).

Програма індивідуальної усної співбесіди з української мови містить зміст навчального матеріалу та вимоги до загальноосвітньої підготовки абітурієнтів і складена відповідно до чинної програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з української мови, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (наказ МОН № 696 від 26.06.2018 р.).

У змісті навчального матеріалу вказано той теоретичний матеріал, який підлягає перевірці: розуміння основних мовних явищ, уміння й навички з розділів «Фонетика», «Орфоєпія», «Графіка», «Орфографія», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис. Пунктуація», «Стилістика», «Розвиток мовлення».

Відповідно до Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2022 році, результати індивідуальної усної співбесіди з української мови буде оцінено за шкалою від 100 до 200 балів (з кроком в один бал) або буде ухвалено рішення про негативну оцінку вступника («незадовільно»).

Програма індивідуальної усної співбесіди з української мови містить критерії оцінювання знань, умінь і навичок абітурієнтів із цього предмета.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ І ВМІНЬ

Під час індивідуальної усної співбесіди з української мови абітурієнти мають продемонструвати:

- вільне володіння орфоєпічними, лексичними, фразеологічними, словотвірними, морфологічними, синтаксичними, орфографічними, пунктуаційними та стилістичними нормами сучасної української літературної мови;

- здатність відрізняти випадки правильного використання мовних засобів від помилкових;

- чітке уявлення про зміст понять і термінів української мови, значення й особливості функціонування мовних одиниць у різних стилях мови і мовлення;

- уміння розпізнавати істотні ознаки мовних явищ, їх закономірності; групувати й класифікувати мовні явища, встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між ними;

- здатність практично застосовувати набуті теоретичні знання з української мови;

- здатність логічно й послідовно викладати думки, формулювати висновки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ

Індивідуальна усна співбесіда з української мови передбачає оцінювання підготовленості (оцінювання знань, умінь та навичок) вступників, за результатами якого буде виставлено оцінку за шкалою від 100 до 200 балів (з кроком в один бал) або ухвалено рішення про негативну оцінку абітурієнта («незадовільно»).

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

ФОНЕТИКА. ОРФОЕПІЯ. ГРАФІКА. ОРФОГРАФІЯ

Алфавіт. Наголос. Співвідношення звуків і букв. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування *y – в, і – й*. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів. Сполучення *йо,ьо*. Правила вживання знака м'якшення. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів із рядка в рядок. Написання складних слів разом і з дефісом. Правопис складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н* та *nn* у прикметниках і дієприкметниках. Написання *не* з різними частинами мови.

ЛЕКСИКОЛОГІЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальнонавчання слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі (архаїзми, історизми) й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика.

Поняття про фразеологізми. Фразеологічні синоніми та антоніми. Приказки, прислів'я, афоризми.

БУДОВА СЛОВА. СЛОВОТВІР

Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Спільнокореневі слова й форми того самого слова. Сполучні голосні *о, е* у складних словах.

МОРФОЛОГІЯ

Іменник. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній, спільний. Число іменників. Відмінювання іменників. Незмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок іменників (на прикладі етикетних формул звертань *пане полковнику, сестро Олено, друже Сергію, Інно Вікторівно* тощо).

Прикметник. Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий (проста й складена форми), способи їх творення. Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників.

Числівник. Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників на позначення часу і дат.

Займенник. Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово. Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но, -то*). Безособові дієслова. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот.

ПРИСЛІВНИК. Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних під час творення прислівників вищого та найвищого ступенів порівняння. Правопис прислівників на *-о, -е*, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо і через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.

Прийменник. Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників.

Сполучник. Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні й підрядні. Групи сполучників за вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників. Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови.

Частка. Частка як службова частина мови. Правопис часток.

Вигук. Вигук як частина мови. Правопис вигуків.

СИНТАКСИС. ПУНКТУАЦІЯ

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення.

Просте речення. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа. Порядок слів у реченні. Види речень в українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю засобів ускладнення – однорідних членів речення, звертань, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення (неускладнені й ускладнені).

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком. Тире між підметом і присудком.

Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот.

Неповні речення. Тире в неповному реченні.

Односкладні речення. Типи односкладних речень за способом вираження головного члена: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, називні. Способи вираження головних членів односкладних речень.

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертаннями. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їхнє значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в реченнях з однорідними, відокремленими, відокремленими уточнювальними членами вставними словами, звертаннями.

Складне речення. Типи складних речень за способом зв'язку їхніх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення, його будова. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку в складнопідрядному

реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них.

Складне безсполучникове речення. Розділові знаки в складному безсполучниковому реченні.

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку; розділові знаки в ньому.

Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою та діалогом.

СТИЛІСТИКА

Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їхні основні ознаки, функції.

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

Види мовленнєвої, діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Основні ознаки, тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література: ЗНО–2022. Довідник. 1 частина. Київ : Грамота, 2021. 496 с.

Бондаренко Н. В., Ярмолюк А. В. Українська мова : підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Освіта, 2005. 272 с.

Бондаренко Н. В., Ярмолюк А. В. Українська мова : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Освіта, 2006. 240 с.

Гаврилюк О. Українська мова для абітурієнтів : навч. посіб. Тернопіль : Підручники та посібники, 2008. 144 с.

Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. Київ : Педагогічна преса, 2006. 288 с.

Дубчак О. П. Українська мова та література : посіб. для абітурієнтів. Київ : Генеза, 2011.

Єрмоленко С. Я., Сичова В. Т. Рідна мова : підруч. для 5 кл. Київ : Грамота, 2005. 240 с.

Єрмоленко С. Я., Сичова В. Т. Рідна мова : підруч. для 6 кл. Київ : Грамота, 2006. 296 с.

Зубков М. Українська мова : універсальний довідник. Київ, 2009. 512 с.

Козачук Г. О. Українська мова для абітурієнтів : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2007. 303 с.

Мартинюк С., Білецька О., Панчук І. Національний мультипредметний тест : Тренажер для підготовки до ЗНО. Тернопіль : Підручники і посібники, 2022. 144 с.

Олійник О. Б. Українська мова : підруч. для 10–11 кл. серед. шк. Київ : Вікторія, 2004. 448 с.

Олійник О. Б. Українська мова : підруч. для 8 кл. серед. шк. Київ : Вікторія, 2004. 288 с.

Олійник О. Б. Українська мова : підруч. для 9 кл. середньої школи. Київ: Вікторія, 2003. 384 с.

Олійник О. Б. Українська мова : підручник для 7 кл. середньої школи. Київ : Вікторія, 2003. 364 с.

Рідна мова : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. І. Пентилюк, І. В. Гайдаєнко, А. І. Ляшкевич, С. А. Омельчук. Київ : Освіта, 2006. 272 с.

Рідна мова : підруч. для 7 кл. / Г. Р. Передрій, Л. В. Скуратівський, Г. Т. Шелехова, Я. І. Остаф. Київ : Освіта, 2003. 272 с.

Українська мова: підруч. для 10–11 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. М. Біляєв, Л. М. Симоненкова, Л. В. Скуратівський, Г. Т. Шелехова. Київ : Освіта, 2004. 384 с.

Українська мова: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. М. Біляєв, М. І. Пентилюк, Л. М. Симоненкова, Т. П. Симоненкова. Київ : ВД «Афон», 2004. 128 с.

Українська мова : підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. М. Біляєв, М. І. Пентилюк, Л. М. Симоненкова, Т. П. Симоненкова. Київ : ВД «Афон», 2004. 128 с.

Українська мова : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. М. Біляєв, М. І. Пентилюк, Л. М. Симоненкова, Т. П. Симоненкова. Київ : Освіта, 2002. 208 с.

Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні; Інститут української мови. Київ: Наук. думка, 2019. 392 с.

Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова : підруч. для 9 кл. Київ : Освіта, 2002. 256 с.

Ющук І. П. Практикум з правопису української мови : навч. посіб. Київ : Освіта, 2005. 208 с.

Ющук І. П. Рідна мова : підруч. для 7 кл. Київ : Арт-Освіта, 2004. 288 с.

Ющук І. П. Рідна мова : підруч. для 8 кл. Київ : Арт-Освіта, 2004. 256 с.

Абітурієнти можуть користуватися також іншими підручниками, посібниками, довідниками та словниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки України.

СХВАЛЕНО на засідання кафедри української мови, методики її навчання та перекладу (протокол № 14 від 04 травня 2022 р.)

Голова комісії,
к. філол. н., доцент

Надія ПАСІК